

GAZETECİYE ASKERLİK VE GEBELİK HALİNDE ÜCRET ÖDENMESİ

1. GENEL OLARAK

5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 16 ncı maddesinde yapılmış olan düzenlemeyle, gazetecinin askerlik hizmetini ifa ederken iş ilişkisinin ve ücret hakkının devam ettiği kabul edilerek, silah altına alınan gazeteciye bazı haklar tanınmıştır.

Buna karşın, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 31 inci maddesinde, askerlik ödevi dışında, manevra veya herhangi bir sebeple silah altına alınan veyahut herhangi bir kanundan doğan çalışma ödevi yüzünden işinden ayrılan işçinin 60-90 gün süreyle iş sözleşmesinin askıda kalması ve iş sözleşmesinin bu sürede feshedilememesi düzenlenmekle birlikte işçiye ücret hakkı tanınmamıştır.

Yine 5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 16 ncı maddesinde kadın gazetecinin gebelik süresince haklarına ilişkin hükme yer verilmiştir. Burada da kadın gazeteciye belli bir dönem için ücret ödenmesi kabul edilmiştir.

Söz konusu düzenleme uyarınca, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 48 inci maddesinin ikinci fıkrasından farklı olarak gazetecinin sigortadan veya bağlı bulunduğu kuruluşlardan alacağı yardımlar, bu ödemeyi etkilemez.

Kadın gazeteciye Basın İş Kanunu'nun 16 ncı maddesi uyarınca gebeliği döneminde ödenecek olan ücretten, sigorta veya bağlı kuruluşlardan alacağı yardımlar düşülmez.

2. GAZETECİYE ASKERLİK HALİNDE ÜCRET ÖDENMESİ

5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 16 ncı maddesi "Askerlikte ve Gebelikte Ücret" başlığını taşımakta olup emredici niteliktedir.

5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 16 ncı maddesinde yapılan düzenlemede, askerlikte ücret konusunda farklı durumlar belirlenmiştir.

Söz konusu düzenlemeye göre, gazetecinin silah altına alınması; talim ve manevra dolayısıyla silah altına alınma, kısmi ve umumi seferberlik nedeniyle silah altına alınma ve muvazzaf askerlik nedeniyle silah altına alınma olmak üzere üç şekilde gerçekleşmektedir.

2.1.TALİM VE MANEVRA DOLAYISIYLA SİLAH ALTINA ALINMA

5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 16 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca, talim ve manevra dolayısıyla silah altına alınan gazeteci bu müddet zarfında ücret hakkını muhafaza eder. Ancak yedek subay olarak veya sair suretlerle askeri hizmet karşılığı aylık alan gazetecinin almakta bulunduğu bu aylık kendi işinden aldığı ücretten az ise, işveren, gazeteciye yalnızca aradaki farkı ödemekle mükelleftir.

Gazeteci talim ve manevra nedeniyle askeri hizmet karşılığında silah altında bulunduğu sürede çalışmadığı halde yasa gereği ücrete hak kazanmaktadır.

Gazetecinin söz konusu askeri hizmet karşılığında aldığı ücret, işverenden aldığı ücrete eşit veya işverenden aldığı ücretten daha yüksek ise işverenin ücret ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca, işverenle gazeteci arasındaki iş akdinin muayyen bir müddet için akdedilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, gazetecinin bu maddenin birinci fıkrasında gösterilen haller dolayısıyla silah altında bulunduğu müddetçe iş sözleşmesi işveren tarafından feshedilemez.

Bu düzenlemeye göre, işverenle gazeteci arasındaki iş sözleşmesinin belirli veya belirsiz süreli olmasına bakılmaksızın, gazetecinin talim veya manevra sebebiyle silah altında bulunduğu dönemde iş sözleşmesi feshedilemez.

Gazetecinin talim ve manevra sebebiyle silah altında bulunduğu süre içinde iş sözleşmesinin işveren tarafından feshedilmesi halinde herhangi bir yaptırım yasa da yer almamıştır.

Basın İş Kanunu'nun 27/b maddesinde askerlik dönemi ücretinin ödenmemesi hali için para cezası öngörülmüşse de bu yaptırım gazetecinin iş sözleşmesinin feshine engel değildir.¹

İşverence yapılan fesih, gazetecinin talim ve manevra süresinin sonunda sonuçlarını doğuracaktır.

Bununla birlikte iş güvencesi hükümlerinden gazeteciler de yararlandığından, talim ve manevra nedeniyle silah altına alınan gazetecinin iş sözleşmesinin işverence feshi halinde gerekli şartlar varsa gazeteci işe iade davası açabilecektir.

Gazeteci belirli süreli hizmet akdiyle çalışmış ve askerlik hizmeti sırasında bu mukavele süresi bitmişse bu tarihten sonra işverenin ücret ödeme yükümlülüğü ortadan kalkar.

¹ Seracettin Göktaş, Şahin Çil, Basın İş Kanunu, Truhan Kitabevi, Ankara 2003, sayfa 244

2.2.KISMİ VE UMUMİ SEFERBERLİK NEDENİYLE SİLAH ALTINA ALINMA

Basın İş Kanunu'nun 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, kısmi veya umumi seferberlik dolayısıyla silah altına alınan gazeteciye işveren üç ay süreyle ücret ödemeye devam eder. Kısmi ve umumi seferberlik süresinin üç aydan fazla sürmesi halinde, bu üç aylık süreden sonraki süreler için gazeteci ücrete hak kazanamaz.

Kısmi veya umumi seferberlik nedeniyle silah altına alınma durumunda da gazeteci askeri hizmet karşılığı bir ücret almakta ise işveren sadece gazetecinin kendi işinden aldığı ücretle askeri hizmet karşılığı olarak aldığı ücret arasındaki farkı ödemekle yükümlüdür. Gazeteciye askeri hizmet karşılığı verilen ücret, işverenden aldığı ücrete eşit veya işverenden aldığı ücretten yüksek ise işverenin ücret ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Kısmi ve umumi seferberlik nedeniyle silah altına alınan gazetecinin basın iş sözleşmesi ilk üç ay boyunca feshedilemez. Ancak üç ayı geçen silah altına alınma hali işverene iş sözleşmesini fesih imkanı vermektedir.

2.3. MUVAZZAF ASKERLİK NEDENİYLE SİLAH ALTINA ALINMA

Basın İş Kanunu'nun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, ilk muvazzaf askerlik hizmeti için silah altına alınan gazeteciye normal askerlik müddetince son aldığı ücret, yarı nispetinde ödenir.

Ancak gazetecinin askerlikte aldığı ücret, işverenin ödeyeceği yarım aylık ücrete eşit veya daha fazla ise, işverenin ücret ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

İş sözleşmesinin belirli süreli ya da belirsiz süreli olduğuna bakılmaksızın gazetecinin muvazzaf askerlik hizmeti dolayısıyla silah altında bulunduğu sürece iş sözleşmesi işveren tarafından feshedilemez. Fesih ancak muvazzaf askerlik hizmeti sonunda sonuçlarını doğuracaktır.

Basın İş Kanunu'nun 16 ncı maddesinin beşinci fıkrası uyarınca gazeteci ile işveren arasındaki iş sözleşmesi, belirli süreli ise ve sözleşmenin süresi gazetecinin silah altında bulunduğu sırada kendiliğinden sona eriyorsa, işveren sözleşme sona erdikten sonra askerlik süresince ücret ödemekle yükümlü değildir.

2.4. BEDELLİ ASKERLİK

Bedelli askerlik 7179 sayılı Askerlik Kanunu'nun 9 uncu maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu kanunun yürürlüğe girdiği 25/06/2019 tarihinden bu yana bedelli askerlik uygulaması kalıcı hale gelmiştir.

7179 sayılı Askerlik Kanunu'nun 3 üncü maddesinin (ö) bendine göre "muvazzaf" askerlik hizmetini yerine getirmek üzere silah altına alınanları; aynı kanunun 3/p bendine göre "muvazzaflık dönemi" ise askerlik yükümlülüğü altında bulunanların askerlik sevk belgesinde yazılı sevk tarihi ile başlayıp terhis tarihine kadar geçen süreyi ifade etmektedir.

Bedelli askerliğin de muvazzaf askerlik sayılması gerekmektedir. Bu nedenle bedelli askerlik yapan gazetecinin de bedelli askerlik dönemi boyunca son aldığı ücretin yarısı tutarında ücrete hak kazanması gerekmektedir.²

2.5. İDARİ PARA CEZASI

5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 27/b maddesinde, 16 ncı madde uyarınca talim ve manevra, kısmi veya umumi seferberlik ile muvazzaf askerlik hizmeti için silah altına alınan gazeteciye verilmesi gereken ücreti ödemeyen işveren hakkında idari para cezası uygulanması düzenlenmiştir. Söz konusu ücretin gazeteciye ödenmemesi halinde işveren hakkında 2023 yılı için 15.821,00 TL idari para cezası uygulanacaktır.

Yargıtay kararlarında gazetecinin askerlik süresince hak kazandığı ücretin zamanında ödenmemesi halinde gazetecinin ücretine %5 fazlasıyla hak kazanacağına karar verilmekteydi. Basın İş Kanunu'nda yer alan ücretin zamanında ödenmemesi halinde günlük %5 fazla ödeme düzenlemesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi sebebiyle askerlik süresince ücret alacakları ödenmeyen gazeteciler sadece ödenmeyen ücret alacaklarını talep edebileceklerdir.³

3. GAZETECİYE GEBELİK HALİNDE ÜCRET ÖDENMESİ

5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 16 ncı maddesinin son fıkrasında kadın gazetecilerin gebelik süresince ücret hakları düzenlenmiştir.

5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 16 ncı maddesinin son fıkrasına göre, kadın gazetecinin hamileliği halinde, hamileliğin yedinci ayından itibaren doğumun ikinci ayının sonuna kadar izinli sayılır. Bu müddet zarfında müessese gazeteciye son aldığı ücretin yarısını öder. Doğum vuku bulmaz veya çocuk ölü dünyaya gelirse, bu halin vukuundan itibaren bir ay müddetle bu ücret ödenir. Gazetecinin sigortadan veya bağlı bulunduğu teşekküllerden alacağı yardım, bu ödemeye tesir etmez.

Bu düzenlemede kadın gazetecinin hamileliği halinde hamileliğinin yedinci ayından itibaren doğumun ikinci ayının sonuna kadar izinli sayılacağı ve bu süre zarfında kadın gazetecinin son aldığı ücretin yarısı tutarında ücrete hak kazanacağı hükme bağlanmıştır. Doğumun gerçekleşmemesi yani kadın gazetecinin düşük yapması veya çocuğun ölü dünyaya gelmesi halinde, bu olay tarihinden itibaren bir ay süresince gazeteci yarım ücrete hak kazanır.

² Ezel Kurtişoğlu Yücel, Basın İş Sözleşmesinden Dopğan Borçlar, Seçkin Yayınları, Ankara 2022, sayfa314

³ A.g.e.sayfa 317

Görüldüğü üzere kadın gazetecinin hamileliği ve doğum yapması ile ilgili bu izinli sayılma hali ve ücret ödenmesi gereken dönem subjektif olup kişiye ve olaya göre değişkenlik göstermektedir. Hamileliğinin 7'nci ayında çocuğunu kaybeden bir kadın gazeteci için 1 ay, yine 7'nci ayında çocuğunu dünyaya getirmesi durumunda 2 ay, hamileliğinin 9'uncu ayından sonra doğumun gerçekleşmesi ve canlı doğum halinde bu süre 5 aydan fazla olabilecektir.⁴

Gazetecinin doğum ve gebelik sebebiyle Sosyal Güvenlik Kurumundan iş göremezlik ödeneği alması halinde de işverenin gazeteciye ücret ödeme borcu devam etmektedir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 18 inci maddesinin (c) bendinde, sigortalı kadının doğumdan önceki bir yıl içinde en az 90 gün kısa vadeli sigorta primi bildirilmiş olması halinde iş göremezlik ödeneğine hak kazanacağı düzenlendiğinden, doğumdan önceki bir yıl içinde 90 gün kısa vadeli sigorta primi bildirilen gazeteci doğumundan sonra hem Sosyal Güvenlik Kurumundan alacağı iş göremezlik ödeneğinden faydalanabilecek hem de yarım ücrete hak kazanacaktır.⁵

Kadın gazeteciye yukarıda belirtilen hallerde ödenmesi gereken ücretten, sigorta veya bağlı bulunduğu kuruluşlardan alacağı yardımlar düşülmeyecektir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun "Analık halinde çalışma ve süt izni" 74 üncü maddesinde yer alan haklardan Basın İş Kanununa tabi olarak çalışan kadın gazeteciler de yararlanır. Söz konusu düzenlemede bu husus açıkça belirtilmiştir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 74 üncü maddesinde; kadın işçinin gebeliği halinde ücret ödenmesine ilişkin bir hüküm bulunmamasına karşın, kadın işçilerin doğumdan önce ve doğumdan sonra çalıştırılmayacağı süreler, doğum halinde ücretsiz izin, süt izni verilmesi vb. konularda 5953 sayılı Basın İş Kanununa göre ayrıntılı düzenlemeler yapılmış olup bu haklardan kadın gazeteciler de yararlanacaktır.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK İŞ HUKUKU EKİBİ

⁴ Seracettin Gökaş, Şahin Çil, Basın İş Kanunu, Truhan Kitabevi, Ankara 2003, sayfa 246

⁵ Ezel Kurtişoğlu Yücel, Basın İş Sözleşmesinden Doğan Borçlar, Seçkin Yayınları, Ankara 2022, sayfa 314-315